

2020-11-12
I2020/02874

Infrastrukturdepartementet

Affärsverket svenska kraftnät
Box 1200
172 24 Sundbyberg

Uppdrag att beskriva arbetet med stödtjänster och avhjälpande åtgärder samt att lämna förslag till ersättningsmodeller och regeländringar

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Affärsverket svenska kraftnät (Svk) att beskriva affärsverkets pågående arbete med stödtjänster för upprätthållande av normal drift samt för avhjälpande åtgärder och skyddstjänster för skärpt drift och nöddrift. Det pågående arbetet ska beskrivas på både nationell och nordisk nivå samt när det är relevant även på europeisk nivå.

Svk ska också redovisa en tidsplan som beskriver vilka samhällsekonomiskt motiverade åtgärder som verket planerar att vidta framöver. I förekommande fall kan Svk hänvisa till annan dokumentation där arbetet med frekvensrelaterade stödtjänster finns beskrivet. Svk ska i sin redovisning bedöma om tekniska krav kan anpassas så att fler aktörer ges möjlighet att erbjuda stödtjänster. Vidare ska Svk redovisa hur arbetet kommer att förbättra stabiliteten i elsystemet och hur åtgärderna kommer att påverka elmarknadens funktion, inklusive de ekonomiska konsekvenserna för de balansansvariga företagen.

I uppdraget ingår också att redogöra för EU-bestämmelser, exempelvis EU-förordningar och s.k. nätkoder som relaterar till stödtjänster, redogöra för avhjälpande åtgärder och skyddstjänster samt för hur Svk genomfört bestämmelserna. Svk ska vid behov och med stöd av en konsekvensbedömning lämna fullständiga förslag på nya teknikneutrala, samhällsekonomiskt motiverade ersättningsmodeller för relevanta tjänster och ändringar i regelverk som berör stödtjänster, avhjälpande åtgärder och skyddstjänster för att bidra till hög driftsäkerhet.

Svk ska vid genomförandet av uppdraget på lämpligt sätt ta till vara de kunskaper som finns hos Energimarknadsinspektionen och beakta de förslag som Energimarknadsinspektionen lämnat i sin rapport Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei R2020:02) som är relevanta för stödtjänster, till exempel i avsnitt 5.19 i rapporten. Vidare ska Svk på lämpligt sätt inhämta synpunkter från elmarknadens aktörer, till exempel genom att etablera en eller flera referensgrupper. Svk ska informera Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) löpande om hur arbetet fortskrider.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 1 september 2021.

Skälen för regeringens beslut

Stödtjänster är ett samlingsbegrepp för funktioner som tillhandahålls för att stötta och stabilisera kraftsystemet. Funktionerna möjliggör en driftsäker och stabil elkraftproduktion och effektöverföring. Stödtjänster har därmed ett värde, men när det gäller de icke frekvensrelaterade stödtjänsterna tillhandahålls dessa i dagsläget i många fall av aktörer på elmarknaden utan ersättning. Dessa aktörer kan vara producenter, elförbrukare och nätägare. Olika aktörer och kraftslag har olika förutsättningar att bidra med stödtjänster. Tjänsterna omfattar exempelvis frekvensreglering, rotationsenergi, spänningsreglering/reaktiv effekt, kortslutningseffekt, reservkapacitet för att hantera störningar och förmåga till dödnätsstart hos generatorer.

Svk har ansvar för att analysera behovet av och tillgången till stödtjänster och för att vid behov föreslå förändringar av regelverket. I Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU är den huvudsakliga inriktningen att Svk på ett marknadsorienterat sätt ska anskaffa stödtjänster för att säkerställa driftsäkerheten. Vidare ska Energimarknadsinspektionen godkänna produkter och upphandlingsförfaranden för icke frekvensrelaterade stödtjänster. Svk har också ansvar för att identifiera avhjälpande åtgärder och skyddstjänster i sin systemskyddsplan för störda driftförhållanden.

Inför och under sommaren 2020 innebar låga elpriser att det blev olönsamt för vissa producenter att producera el under vissa perioder. I sin roll som

systemansvarig myndighet förberedde Svk då avhjälpande åtgärder för att upprätthålla driftsäkerheten under perioden. I rapporten Kapacitetsutmaningen i elnäten (Ei R2020:06) pekar Energimarknadsinspektionen på att en del arbete kvarstår med att implementera metoder för systemdrifttillstånden i Sverige samt att ta fram en systemskyddsplan, återuppbyggnadsplan och provningsplan.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det finns skäl att genom ett uppdrag till Svk inhämta information om utvecklingen på området och om hur planeringen framöver ser ut, inte minst inför kommande vintrar med förbrukningstoppar och inför somrar med låg andel synkron elproduktion i drift. Vidare bör totalförsvarshänsyn tas för att säkerställa att stödtjänster för elproduktion vid höjd beredskap och ytterst krig fungerar. Ett uppdrag till Svk ligger också i linje med regeringens proposition Energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228) där det aviserats att regeringen avser att följa upp Svk:s arbete för att få en bättre bild av det framtida behovet och vikten av stödtjänster. Där framgår också att det bör tydliggöras om och i så fall hur aktörerna ska kunna ersättas för den stödtjänst de bidrar med.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Fredrik Norlund

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/SSK

Försvarsdepartementet/MFI

Finansdepartementet/BA

Miljödepartementet/KL

Näringsdepartementet/BI

Elsäkerhetsverket

Energimarknadsinspektionen

Statens energimyndighet